

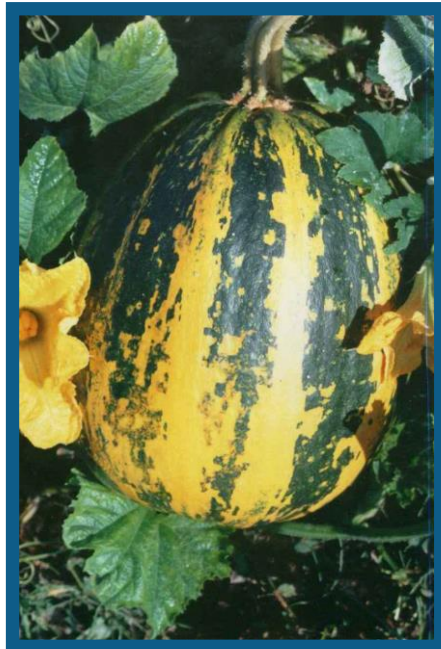
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ОВОЧІВНИЦТВА І БАШТАННИЦТВА

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ГАРБУЗА НА НАСІННЯ

науково-практичні рекомендації

Селекційне, 2023

Сергієнко О.В., Ліннік З.П., Сергієнко М.Б. Солодовник Л.Д., Радченко Л.О., Ільїнова Є.М. **Технологія вирощування насіння гарбуза: науково-практичні рекомендації.** Селекційне: ІОБ НААН, 2023. 20 с.

У науково-практичних рекомендаціях висвітлено переваги гарбуза перед іншими овочами, встановлено значення сорту та гібрида в технології вирощування. Наведено технологію вирощування кабачка на насіння, а саме: ґрунти і розміщення посівів, попередники, добрива, обробіток ґрунту, підготовка насіння до сівби, строки і способи сівби, схеми та норми висіву, догляд за посівами, захист від шкідників, хвороб і бур'янів, збирання врожаю, виділення та доробка насіння.

Видається на підставі рішення вченої ради Інституту овочівництва і баштанництва НААН (протокол № 5 від 19 травня 2023 р.)

Рецензенти:

доктор с.-г. наук, професор Вітанов О.Д,
кандидат с.-г. наук, с. н. с. Щербина С.О.

Видання розраховано на фахівців сільськогосподарських підприємств та установ, фермерів, наукових працівників.

© Інститут овочівництва і
баштанництва НААН, 2023

© Сергієнко О.В., Ліннік З.П.,
Сергієнко М.Б. Солодовник Л.Д.,
Радченко Л.О., Ільїнова Є.М. 2023

ВСТУП

Рід гарбузи (*Cucurbita* L.) включає 11 ботанічних видів, але у виробництві культивують тільки три: гарбуз великоплідний (*Cucurbita maxima* Duch.), гарбуз твердокорий (*Cucurbita pepo* L.), гарбуз мускатний (*Cucurbita moschata* L.). Гарбуз – цінна кормова, харчова і лікарська рослина та дуже смачний і корисний овоч, багатий на вітаміни, вуглеводи і мінеральні речовини. Крім м'якоті в харчовій промисловості і медицині знаходить все більше використання олійно-білкове насіння та продукти його переробки у вигляді гарбузової олії, кондитерських виробів, медичних препаратів тощо.

Насіння на сьогодні розглядають як цінний і стратегічний продукт зовнішньої торгівлі. За вмістом жиру в ядрах насінин гарбуз поступається тільки кунжуту та рицині. Насіння гарбуза містить до 50–60% олії, до 45% гліцеридів лінолевої, до 25% олеїнової, до 30% пальмітинової і стеаринової кислот, фітостерин кукурбітол, смолисті речовини, каротиноїди. Насіння представляє велику цінність для фармакологічної галузі і як продукт для виготовлення високоякісної столової олії. Потенційна врожайність насіння гарбуза – 1000–1200 кг з 1 га посіву. При середній олійності ядер насіння гарбуза 49–52% практичний вихід гарбузової олії може скласти не менше 400 кг/га. До того ж в останній час споживач все частіше відмовляється від насіння гарбуза китайського виробництва і на світовому ринку різко підвищився інтерес до гарбузового насіння від українського товаровиробника. За даними Держкомстату експорт вітчизняного гарбузового насіння і гарбузової олії щорічно збільшується.

Основним регіоном з вирощування насіння гарбуза є зона Степу України. Велика кількість переробних підприємств по виробництву олії і лікарських препаратів також створюється в північних областях нашої держави. Між тим вирощування насіння гарбуза в зоні Лісостепу України, як зоні за ґрунтово-кліматичними особливостями найбільш придатної для культури гарбуза, стає особливо актуальним. Вирощування гарбуза на насіння – вигідний бізнес. В останні роки у світі значно збільшився попит на насіння гарбуза. Це обумовлене в першу чергу його високими лікувальними властивостями. Гарбузове насіння справедливо розглядають, як стратегічну експортну сировину. Дуже важливим елементом в процесі вирощування насіння гарбуза є знання біологічних особливостей гарбуза і впровадження правильної технології вирощування насіння.

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАРБУЗА

Гарбуз – однорічна тепловимоглива рослина з родини Гарбузові. Сума активних температур для її вирощування – 2500–3500°C. Оптимальними для росту і розвитку є температури $30 \pm 5^\circ\text{C}$, мінімальними – $\pm 0,5^\circ\text{C}$, максимальними – до $+ 40^\circ\text{C}$. Зниження температури до мінус 1°C викликає сильну зрідженість сходів, а короточасні приморозки в $2\text{--}3^\circ\text{C}$ викликають загибель, як молодих, так і дорослих рослин. Мінімальні температури для проростання насіння – $+ 5\text{--}12^\circ\text{C}$, для одержання дружніх сходів – $+ 13\text{--}14^\circ\text{C}$.

Гарбуз краще за кавун і диню переносить нестачу світла, але з усіх баштанних рослин він найбільш вибагливий до наявності вологи в повітрі і в ґрунті. Потенційна врожайність плодів гарбуза сягає 50–80 т/га, насіння в середньому 500–800 кг/га, до 1000–1200 кг/га.

Мінеральне живлення. В перший місяць вегетації рослини гарбузи ростуть повільно. В подальшому, більш інтенсивно. Відповідно до темпів наростання сухої маси йде і поглинання мінеральних елементів.

Листки містять більший процент азоту, а стебла – калію. З віком в обох органах дещо (на 3–7%) знижується вміст азоту і калію та збільшується відносний вміст фосфору (на 2,5–3,0%). Отже, в початковий період росту рослини потребують невеликих підживлень азотом, потім рослини споживають більше фосфору, а до початку росту плодів необхідні підживлення калієм, що пояснюється відтоком цих макроелементів в молоді зав'язі. Відносно складу плодів, калію більше всього міститься в корі (до 4,4% на суху речовину), а азоту і фосфору – в насінні (2,7% і 0,8% відповідно азоту і фосфору).

Застосування добрив в зрошуваних умовах звичайно суттєво збільшує врожай плодів. Зрошення і внесення добрив мало змінюють цукристість плодів, але помітно підвищують вміст вітаміну С. В тому випадку, коли поливи зупиняють до зав'язування плодів спостерігали найбільше збільшення цукристості плодів. В посушливих умовах під гарбузи слід вносити невеликі дози добрив.

Гарбуз потребує більш родючих структурних ґрунтів (чорноземи легко- та середньосуглинкові), з реакцією близькою до нейтральної (рН = 6,4–7,0). Малопридатні для нього важкі суглинки, так як коренева система в них розвивається погано. Важливе значення також має і рівень засоленості ґрунтів, який може підвищуватись за рахунок вторинного засолення зрошуваних земель.